

**Kartlegging av den truede arten
stor bloddråpesvermer (*Zygaena lonicerae*)
i Sunndal kommune, Møre og Romsdal i 2018**

Forsidebildene viser øverst stor blodråpesvermer fra MR Sunndal: under Hoåsnebb, en nyoppdaget lokalitet i forhold til data i Artskart. Her sitter den på fuglevikke hvor den ofte observeres. Nedenfor fem individer på rødknapp i Hjellskrøu, også en nyoppdaget lokalitet med god bestand.

Foto: J.B. Jordal.

Utførende konsulent: Biolog J.B. Jordal AS	Prosjektansvarlig: John Bjarne Jordal	ISBN-nummer: 978-82-92647-74-0 (pdf)
Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernveddelinga	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Solveig Silset Berg	Dato: 30.11.2018
<p>Referanse: Jordal, J.B. 2018. Kartlegging av den truede arten stor bloddråpesvermer (<i>Zygaena lonicerae</i>) i Sunndal kommune, Møre og Romsdal i 2018. <i>Rapport J.B. Jordal nr. 13 - 2018</i>. 24 s.</p>		
<p>Referat: Stor bloddråpesvermer (rødlisteart, EN – sterkt truet) er en sjelden sommerfugl som tidligere fantes i åpne enger mange steder i Sør-Norge. I nyere tid regnes den som utdødd på Østlandet men har fortsatt bestander på Nordvestlandet. På oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal er det utført kartlegging av stor bloddråpesvermer i Sunndal kommune i juni-juli 2018. Det er utført 24 besøk på 17 lokaliteter. Arten ble funnet på tre lokaliteter, alle er nye. Det er besøkt åtte lokaliteter hvor arten er kjent fra før, og hvor den ikke ble gjenfunnet. Årsaker til dette kan være manglende sverming pga. for sein/tidlig dato, små bestander mm. Bestandsstørrelse på lokalitetene er ofte vanskelig å anslå. Bestanden er trolig ofte liten, variabel fra år til år, og avhengig av forstyrrelse eller skjøtsel i form av snøras og/eller slått/beiting som holder landskapet åpent slik at vertsplantene (erteplanter) trives. Noen få bestander her i fylket er funnet i slåttemark, og også i veikanter som ligner på slåttemark pga. kantslåtting. I naturen utenfor kulturlandskapet er det trolig større snørasenger som representerer artens siste tilfluktssted. Imidlertid var disse også oftest i tillegg beitet tidligere, og gjengroing med busker er en mulig trussel mot bestandene også her. Slik gjengroing av snørasenger er dokumentert ved samtaler med eldre folk. Klimaendringer kan også medføre at mindre nedbør faller som snø, og at prosessene i lavlands-rasmarkene dermed endrer seg med gjengroing som resultat.</p>		

FORORD

Denne rapporten summerer opp resultatene fra kartlegging av stor blodråpesvermer i Sunndal i Møre og Romsdal i 2018. Arbeidet er utført av Biolog J. B. Jordal AS på oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal, med midler fra Miljødirektoratets tilskudd til tiltak for trua arter. Kontaktperson hos Fylkesmannen har vært Solveig Silset Berg. Prosjektansvarlig har vært John Bjarne Jordal.

Takk til de som har gitt muntlig informasjon.

Sunndalsøra 30.11.2018

John Bjarne Jordal

Biolog J.B. Jordal AS

INNHOOLD

Forord	4
Innhold	5
Innledning.....	6
Bakgrunn	6
Formål	8
Metode.....	9
Forarbeid	9
Feltarbeid.....	9
Rapportering.....	9
Resultater.....	10
Undersøkte lokaliteter	10
Funndata	12
Kommentarer til noen lokaliteter	16
Flåøya	16
Orheiman.....	16
Under Hoåsnebbå	17
Myren camping - Litj-Fale	17
Gravemsura	17
Hjellskrøu	17
Jenstad	17
Økologi og forvaltning	17
Svermetid og oppdagelsessjånså	17
Habitater og skjøtsålså	18
Bilder	19
Kilder.....	24

INNLEDNING

Bakgrunn

Stor bloddråpesvermer (rødlisteart, EN – sterkt truet) er en sjelden sommerfugl som tidligere fantes i åpne enger mange steder i Sør-Norge. I nyere tid regnes den som utdødd på Østlandet og har sine beste bestander på Nordvestlandet. Fylkesmannen i Møre og Romsdal har våren 2018 innvilget søknad fra rapportforfatteren om midler til kartlegging av stor bloddråpesvermer (*Zygaena lonicerae*). Arten er EN – sterkt truet på rødlista 2015 (Artsdatabanken 2015). Geografisk avgrensning av prosjektet er presisert til Sunndal i Møre og Romsdal. For beskrivelser og omtale av stor bloddråpesvermer vises til Artsdatabanken (2015, 2018) og Aarvik m.fl. (2009), se sammendrag nedenfor. Lignende arter er seksflekket bloddråpesvermer (*Zygaena filipendulae*) som i hovedsak finnes langs kysten nord til Lofoten og har seks røde flekker på forvingene til forskjell fra fem hos stor bloddråpesvermer (se foto av disse bak i rapporten). I tillegg er fjellbloddråpesvermer (*Zygaena exulans*) vanlig særlig på snaufjellet i hele landet. Figur 1 viser funn av stor bloddråpesvermer i Norge gjennom alle tider i følge Artskart (Artsdatabanken & GBIF 2018).

Figur 1. Utbredelse av stor bloddråpesvermer (EN, *Zygaena lonicerae*) i Norge etter Artskart i mai 2018. Alle forekomster på Østlandet er gamle og antatt utdødd.

Stor bloddråpesvermer forekom tidligere lokalt men utbredt på Sør- og Østlandet. Arten fantes i Østfold, Oslo, Oppland, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder og er også rapportert fra Buskerud og Vestfold. De fleste funnene stammer fra siste halvdel av 1800-tallet og frem til rundt 1920. Etter 1964 har det ikke vært gjort noen funn i disse landsdelene, og arten regnes nå som utdødd her. Det finnes fortsatt populasjoner på svensk side av grensen, men også i Sverige, Danmark og Finland har arten gått kraftig tilbake. Kilde: Artsdatabanken 2015, 2018), Aarvik m.fl. (2009).

Figur 2. Utbredelse av stor blodråpesvermer (EN, *Zygaena lonicerae*) i Møre og Romsdal etter Artskart (Artsdatabankern & GBIF 2018) i mai 2018.

Stor blodråpesvermer forekommer i Møre og Romsdal mest i midtre og indre strøk med hovedvekt på Sunndalen, Eikesdalen, Romsdalen, Tafjorden og Geiranger. På kysten er det seksflekkt blodråpesvermer (*Zygaena filipendulae*) som er vanligst, men forekomster av stor blodråpesvermer på Stadlandet i Sogn og Fjordane gir grunn til å være oppmerksom også på kysten.

Stor blodråpesvermer er som de fleste andre blodråpesvermerne knyttet til blomsterrik mark, og tilbakegangen skyldes hovedsakelig tap av slåtte- og beiteenger i kulturlandskapet. På Nordvestlandet har arten fortsatt livskraftige bestander. Forekomstene i rasmark og dalsider er forholdsvis sikre fordi disse områdene holdes naturlig åpne av snøras om vinteren. Forekomstene i kulturlandskapet trues imidlertid av gjengroing, gjødsling og oppdyrking i likhet med de øvrige forekomstene i Norden. Den forekommer også i veikanter som slås. I alle lokaliteter er arten avhengig av forstyrrelse som holder landskapet åpent og som gjør at vertsplantene trives.

Begrunnelse for artens status i rødlista er slik (Artsdatabanken 2015):

«Denne arten lever på erteplanter. Biotopen er blomsterrike enger og bakker. Arten var tidligere utbredt på Østlandet og Sørlandet, men er forsvunnet fra disse landsdelene. Idag har arten spredte forekomster på Vestlandet fra Sogn nord til Sunndalen. Her finnes arten både i kulturenger og i rasmarker. Forekomstene i kulturengene trues av gjengroing og gjødsling. Derfor regner vi med en viss reduksjon av forekomstarealene. Forekomstene i rasmarker er mer sikre fordi områdene her holdes åpne takket være snøras om vinteren. Vi setter mørketallet til 5. Arten går inn på rødlista i kategorien EN (truet).»

Formål

Formålet med undersøkelsene av stor bloddråpesvermer er en systematisk ettersøking for å finne nye lokaliteter, samt reinventering av kjente lokaliteter. Besøk til kjente lokaliteter er nyttig både som overvåking og for oppbygging av kunnskap om arten og dens atferd og bestandsvariasjoner. I søknaden ble prosjektet beskrevet slik: «Planlegger å framskaffe mer informasjon om utbredelse/forekomst av stor bloddråpesvermer (EN), hvor MR har de viktigste kjente hovedbestandene i Norge, i seminaturlige enger og snørasenger (se informasjonsnotat opplastet). I svermingstida oppsøkes lokaliteter som kan tenkes å huse arten, med særlig prioritet på kulturlandskapet. Planlegger feltarbeid ikke bare i Sunndal (måtte velge kommune), men et utvalg steder også i Rauma og Nesset». Pga. noe reduserte økonomiske rammer i forhold til søknaden, ble det siden valgt å fokusere bare på Sunndal, som i dag kanskje huser artens viktigste gjenværende bestander i Møre og Romsdal.

METODE

Forarbeid

Kilder til eksisterende informasjon om stor bloddråpesvermer er Artskart (Artsdatabanken & GBIF 2018), Naturbase (Miljødirektoratet 2018), og egenutviklet database over funn av rødlistearter i Møre og Romsdal, samt noe litteratur (sisert nedenfor). Forberedelser til feltarbeidet ble utført i mai 2018.

Feltarbeid

Arbeid med stor bloddråpesvermer ble oppstartet med forarbeid i mai, og feltarbeidet er gjennomført i perioden 09. juni-23. juli. Arten er lettest å oppdage i svermingstida i juni-juli på varme dager litt utpå dagen. Feltarbeidet ble konsentrert til kjente forekomster og deres nærområder i Sunndal, samt andre områder med lignende habitater, både seminaturlige enger, rasmarker og veikanter. De forekomstene som ble funnet ble talt opp så godt det lot seg gjøre. Lokaltene er dokumentert gjennom foto av arten, dyr er ikke innsamlet.

Rapportering

Alle funn av stor bloddråpesvermer er sammenstilt i tabellform, de publiseres i denne rapporten og vil bli søkbare i Artskart. Prosjektet omfatter ikke oppdateringer av naturtypelokaliteter i Naturbase, men kan komme med innspill til slik oppdatering, jf. kartfigurer med funn kombinert med eksisterende naturtypelokaliteter.

RESULTATER

I denne avsnittet presenteres oversikt over undersøkte lokaliteter og funnlistor for stor bloddråpesvermer og andre truete arter funnet under feltarbeidet. Stor bloddråpesvermer har som presentert innledningsvis en kjent utbredelse som omfatter hovedsakelig noen fjord- og dalsider i Møre og Romsdal.

Undersøkte lokaliteter

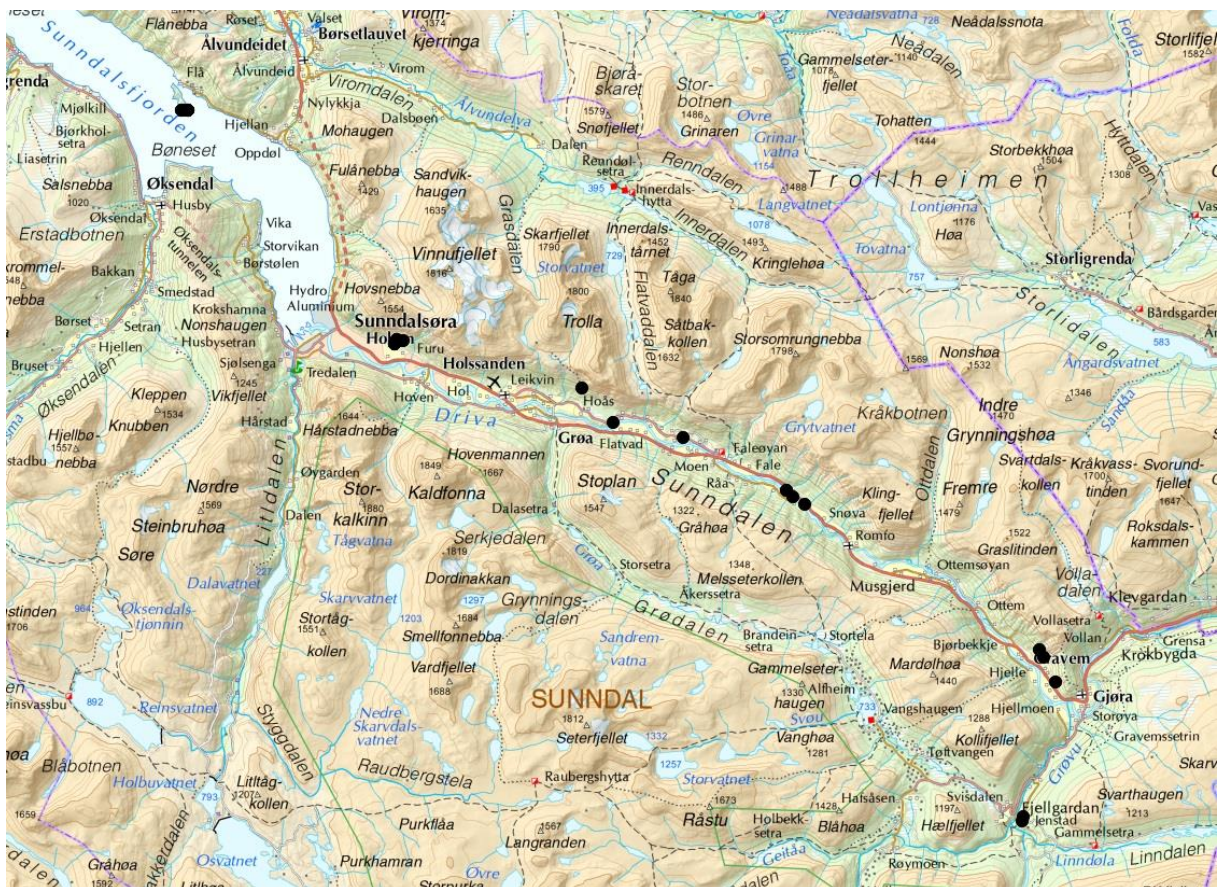
Tabell 1 nedenfor viser oversikt over undersøkte lokaliteter i 2018, med informasjon om lokaliteten er kjent eller ny.

Arbeid med stor bloddråpesvermer (*Zygaena lonicerae*) ble utført med feltarbeid i perioden 09. juni – 23. juli. Det ble utført 24 lokalitetsbesøk på 17 lokaliteter. Den ble ettersøkt på 8 kjente lokaliteter. Den ble funnet på tre lokaliteter, hvorav alle synes å være nye i forhold til informasjon i Artskart.

Tabell 1. Oversikt over besøk ved lokaliteter undersøkt for stor bloddråpesvermer i 2018. Bare én posisjon er oppgitt for hver lokalitet, som kan inneholde mange atskilte delforekomster. 0=ingen funn, X=funn av stor bloddråpesvermer. Alle lokaliteter er i Sunndal kommune.

Dato	Lokalitet	Habitat	Vær	UTMØ	UTMN	Stor blod- dråpesvermer	Kjent / ny
09.06.	Sunndalsøra: Orheiman	snøraseng, tidligere beitet	sol, 18 gr.	479762	6948883	0	kjent
09.06.	Sunndalsøra: Orheiman	snøraseng, tidligere beitet	sol, 18 gr.	479850	6949058	0	kjent
09.06.	Flåøya, Linåkeren	slåttemark	sol, 18 gr.	471960	6957691	0	kjent
17.06.	Sunndalsøra: Orheiman	snøraseng, tidligere beitet	sol, 21 gr.	479762	6948883	0	kjent
17.06.	Sunndalsøra: Orheiman	snøraseng, tidligere beitet	sol, 21 gr.	480075	6949001	0	kjent
26.06.	Flåøya, Linåkeren	slåttemark	sol, 17 gr.	471960	6957691	0	kjent
26.06.	Flåøya nedafor fjøset	slåttemark	sol, 17 gr., litt vind	471821	6957681	0	kjent
26.06.	Flåøya ved fyret	slåttemark	sol, 17 gr., litt vind	471713	6957714	0	kjent
26.06.	ved Røhjell	veiskråning, beitemark	sol, 19 gr.	490615	6945344	0	
26.06.	Solheim	veiskråning	sol, 19 gr.	48797 7	694592 5	0	
26.06.	Hoåsnebb vest for Geithamran		sol, 19 gr.	486804	6947226	X	NY
27.06.	Hjellaskrøu	snøraseng	sol/lettsky, 24 gr., litt vind	504673	6936146	X	NY
27.06.	Gravemsura	snøraseng	sol/lettsky, 24 gr., litt vind	504045	6937356	X	kjent
20.07.	Sunndalsøra: Orheiman	snøraseng, tidligere beitet	overskyet, 20 gr.	479762	6948883	0	kjent
20.07.	Sunndalsøra: Orheiman	snøraseng, tidligere beitet	overskyet, 20 gr. vindstille	479850	6949058	0	kjent
20.07.	Flåøya, Linåkeren	slåttemark	overskyet, sol, 18 gr. vindstille	471960	6957691	0	kjent

Dato	Lokalitet	Habitat	Vær	UTMØ	UTMN	Stor blod- dråpesvermer	Kjent / ny
20.07.	Flåøya ved fyret	slåttemark	sol, 17 gr., litt vind	471713	6957714	0	kjent
23.07.	Litfale nord	veikant, slåttemark	sol, 21 gr. litt vind	494515	6943367	0	
23.07.	Litfale sør	veikant	sol, 21 gr. litt vind	494515	6943367	0	
23.07.	Myren camping nord	veikant	sol, 21 gr. litt vind	494773	6943122	0	kjent
23.07.	Myren camping sør	veikant, slåttemark	sol, 21 gr. litt vind	495206	6942848	0	kjent
23.07.	Jenstad, Haugen	slåttemark	sol, 17 gr.	503460	6931070	0	
23.07.	Jenstad	slåttemark	sol, 17 gr.	503392	6930932	0	kjent
23.07.	Gravemsura øst	rasmark	sol, 21 gr., litt vind	504205	6937100	0	

Figur 3. Lokalteter i Sunndal kommune undersøkt for stor bloddråpesvermer i 2018, jf. tabell 1.

Funndata

Funn (detaljerte delforekomster) av stor bloddråpesvermer registrert under kartlegginga i 2018 er presentert i tabell 2. Det er oppgitt delforekomster flere steder på alle lokaliteter. Alle hovedlokaliteter er dokumentert med foto, men det er ikkje gjort innsamlinger.

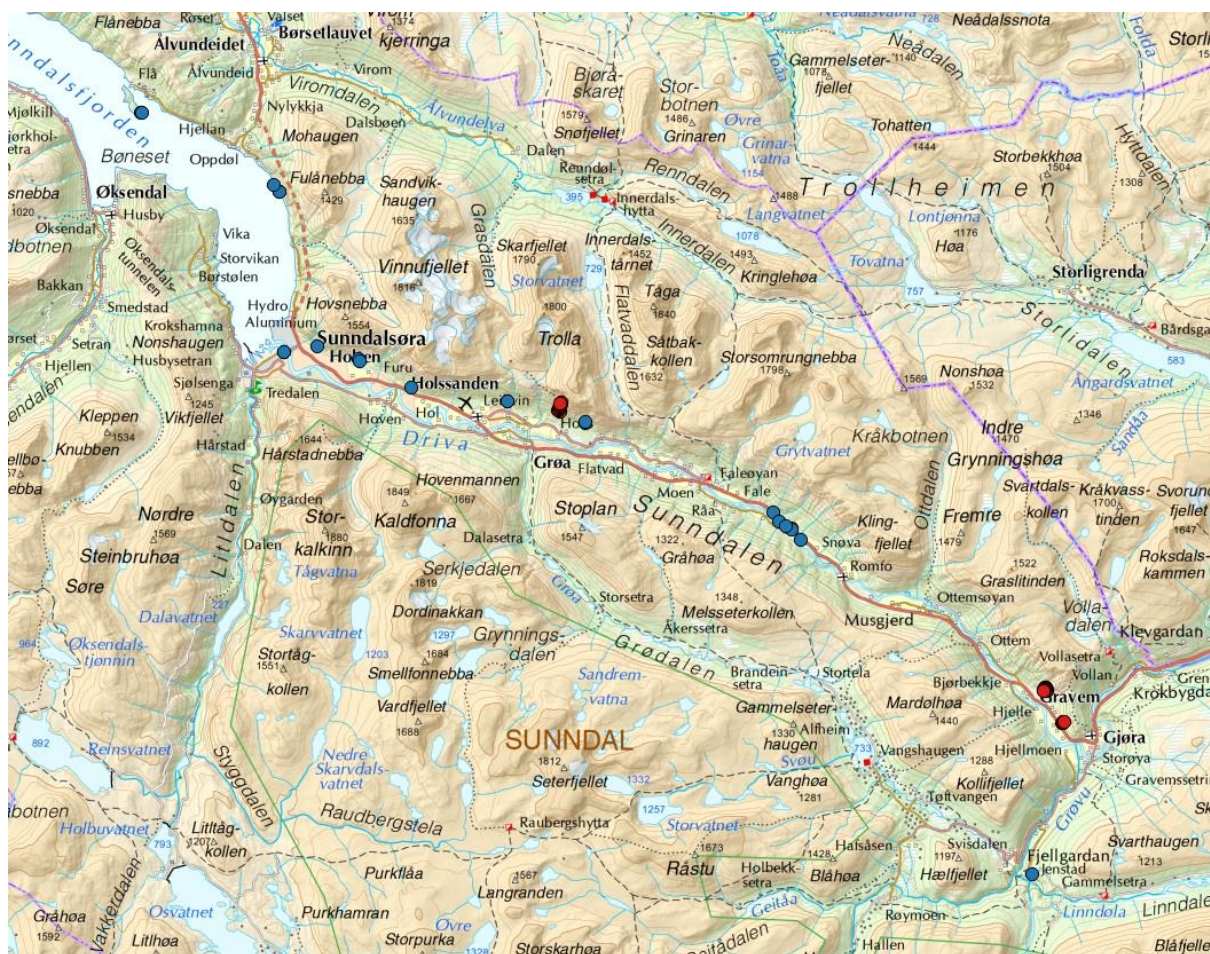
Tabell 2. Funn av stor bloddråpesvermer (EN) observert under feltarbeidet i Sunndal, med detaljerte posisjoner og antall opptalte individer. UTMØ=østkoordinat, UTMN=nordkoordinat (UTM sone 32, WGS84), H=høyde over havet i meter, N=antall individer. Alle er observert av John Bjarne Jordal. Posisjonsnøyaktighet er ca. 5 m (3-7 m) for alle funn. Funnene vil bli tilgjengelige som observasjoner i Artskart.

Dato	Komm	Lokalitet	Habitat	UTMØ	UTMN	H	N
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486849	6947147	340	2
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486847	6947163	345	1
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486778	6947192	350	3
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486800	6947214	355	3
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486804	6947226	360	2
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486810	6947265	380	3
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486844	6947308	408	3
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486840	6947327	425	1
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486843	6947345	444	2
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486851	6947397	465	1
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486880	6947422	474	2
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486893	6947435	497	1
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486892	6947442	499	1
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486900	6947468	502	2
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486889	6947456	519	5
26.06.2018	Sunndal	Hoåsnebb vest for Geithamran	snøraseng og -hei	486853	6947447	527	1
27.06.2018	Sunndal	Hjellaskruu	snøraseng	504627	6936111	232	4
27.06.2018	Sunndal	Hjellaskruu	snøraseng	504646	6936123	250	10
27.06.2018	Sunndal	Hjellaskruu	snøraseng	504660	6936147	252	5
27.06.2018	Sunndal	Hjellaskruu	snøraseng	504673	6936146	260	30
27.06.2018	Sunndal	Hjellaskruu	snøraseng	504710	6936150	280	100
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504055	6937233	318	1
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504068	6937239	316	10
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504077	6937266	332	5
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504077	6937291	349	2
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504067	6937339	380	6

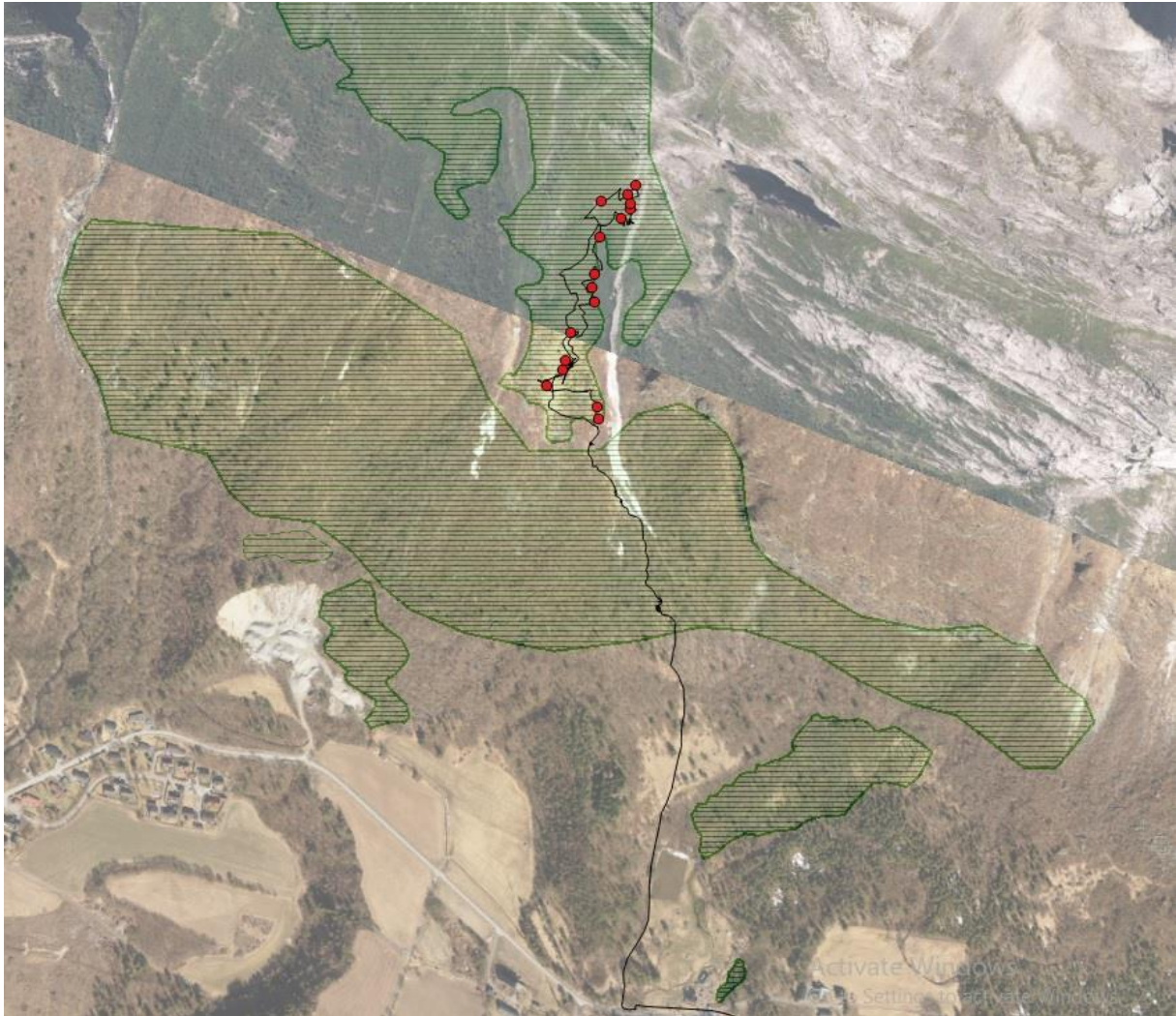
Dato	Komm	Lokalitet	Habitat	UTMØ	UTMN	H	N
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504045	6937356	380	20
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504035	6937378	382	2
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504017	6937353	373	8
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504025	6937322	360	5
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	504014	6937301	345	21
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	503997	6937287	333	5
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	503980	6937288	328	2
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	503960	6937291	319	1
27.06.2018	Sunndal	Gravemsura	snøraseng	503962	6937253	305	1

Tabell 2 omfatter 35 punktføremster med til sammen minst 271 individer, fra tre lokaliteter som alle er nye i forhold til Artskart. Under Hoåsnebb ble det registrert 16 punktføremster med 33 individer. I Hjelsskrø ble det registrert 5 punktføremster med ca. 150 individer. I Gravemsura ble det registrert 14 punktføremster av 89 individer. Dataene i tabell 2 vil bli tilgjengelige i Artskart.

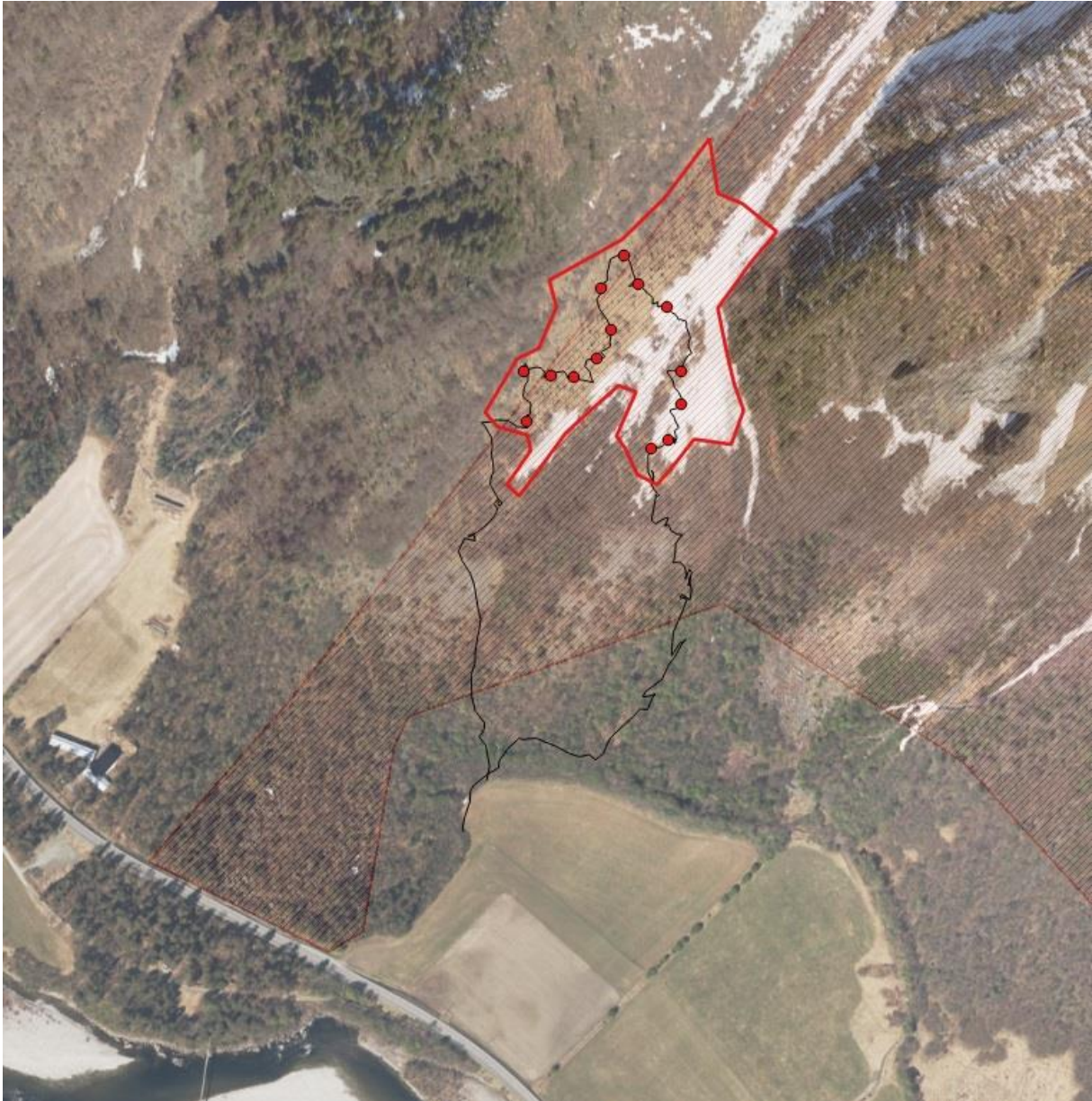
På figur 4 angis kjent utbredelse av stor blodråpesvermer i Sunndal etter feltarbeidet i 2018, med både kjente og nye lokaliteter.

Figur 4. Kjent utbredelse av stor blodråpesvermer i Sunndal etter Artskart 17.11.2018 (blå prikker) og supplert med egne funn 2018 (røde prikker).

Figur 5. Funn av stor bloddråpesvermer under Hoåsnebbå og vest for Geithamran i 2018 (røde prikker). Tynn svart strek: gangrute. Grønn skravur: naturtypelokaliteter. Alle funn ligger innenfor BN00020454 Sunndalen: under Hoåsnebbå, naturtype Sørvendte berg og rasmarker. Verdien på denne bør dermed justeres fra B til A ettersom stor bloddråpesvermer er EN - sterkt truet. Funn ble gjort opp til 527 m o.h., og det ble ikke utført undersøkelser høyere opp.

Figur 6. Funn av stor bloddråpesvermer i Gravemsura i 2018 (røde prikker). Tynn svart strek: gangrute. Rød skravur: Gjørhaugen naturreservat. Rød strek: antatt utbredelsesområde for stor bloddråpesvermer i lokaliteten (delvis utenfor reservatet).

Figur 7. Funn av stor bloddråpesvermer ved i Hjellskrøu i 2018 (røde prikker). Tynn svart strek: gangrute. Rød skravur: Gjørahaugen naturreservat. Rød strek: antatt utbredelsesområde for stor bloddråpesvermer i lokaliteten. Pga. dårlig tid ble bare nedre del undersøkt.

Kommentarer til noen lokaliteter

Flåøya

På Flåøya ble arten funnet av undertegnede sammen med elever fra Sunndal 13.06.2002 og gjenfunnet 01.07.2006 (Jordal 2004, slåttemark 1 jf. Hanssen 2010a og Torvaldsen 2017a). I forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplaner for fire slåttemarker ble arten funnet flere steder 08.07.2010, noe som er nevnt i skjøtselsplanene (Hanssen 2010a, 2010b, 2010c, 2010d), men funnene er ikke tilgjengelige i Artskart. Ifølge reviderte skjøtselsplaner 2017 (Torvaldsen 2017a, 2017b, 2017c, 2017d) ble stor bloddråpesvermer sett av beboerne senest 2015, men ikke sett ved befaring 05.07.2017. I 2018 ble lokalitetene besøkt tre ganger (09.06., 26.06. og 20.07.) uten at arten ble påvist.

Orheiman

Dette er et større område med snørasenger som er meget rike på insekter. Det finnes her tidligere funn fra Artskart. Tre besøk i 2018 (09.06., 17.06., 20.07.) ga ingen funn som resultat. Heller ikke mnemosynesommerfugl (NT) ble observert, til tross for at den er kjent herfra fra tidligere.

Under Hoåsnebb

Dette er et av de største arealene med snørasenger i Sunndal. Basert på besøk 26.06. har området en god bestand av stor bloddråpesvermer, og den ble observert så langt opp som det ble gjort undersøkelser, dvs. til ca. 530 m o.h. Et tidligere funn er gjort i en annen rasmark lenger sør ved Hoås ifølge Artskart.

Myren camping - Litj-Fale

Dette er en lengre strekning med artsrike veikanter hvor stor bloddråpesvermer er observert flere ganger, senest 10.07.2018 ifølge Artskart. Lokaliteten ble undersøkt 23.07. uten at arten ble observert, til tross for at den ble sett to uker tidligere. Trolig var sverminga over på dette tidspunktet.

Gravemsura

Dette er en større lokalitet med snørasenger som for det meste ligger i Gjørahaugen naturreservat. Det ble funnet en god bestand av stor bloddråpesvermer ved besøket den 27.06. Det ligger ingen observasjoner i Artskart, men Oddvar Hanssen, NINA (pers. medd.) har sett arten i dette området («Hestdalen») på 1980-tallet.

Hjellskrø

Dette er en stor rasvifte med snørasenger i øvre del, som ligger i Gjørahaugen naturreservat. Det ble funnet en god bestand av stor bloddråpesvermer. Det ligger ingen observasjoner i Artskart. Området ble oppsøkt sent på ettermiddagen den 27.06. i ca. 24 varmegrader, og trolig traff man her på hovedsverminga. Bloddråpesvermere ble sett med kikkert så langt det gikk an å se oppover rasengene, på dette tidspunktet skilte de seg klart ut fra andre arter pga. fluktmønsteret. Basert på anslag av antall individer innenfor ca. 30 m radius (ca. 100) ble det gjort en grov antakelse om at lokaliteten kan ha så mye som over tusen individer.

Jenstad

Stor bloddråpesvermer ble samlet ett eller annet sted her 19.07.1949. Dette er lenge siden, men gårdene har flere intakte slåttemark, så arten kan fortsatt finnes her. Området ligger ikke høyere over havet enn de høyeste funnene under Hoåsnebb.

Økologi og forvaltning

Svermetid og oppdagelsessjans

Tidligere observasjoner har vist at arten kan sverme i Sunndal fra 10. juni til 27. juli (Artsdatabanken & GBIF 2018). De tre lokalitetene som ble påvist i 2018 ble funnet 26.-27. juni på varme dager. Deretter ble det et opphold i undersøkelsene fram til 20. juli pga. ferie. 20.-23. juli ble ingen individer sett, heller ikke på kjente lokaliteter. I 2018 ser det ut til at sverminga var over 20.-23. juli, mens den andre år kan strekke seg minst så langt ut på sommeren. Når det gjelder tid på dagen, ser det ut til at aktiviteten er størst fra sent på formiddagen, med en topp på ettermiddagen, og til ut på kvelden noe påvirket av temperatur, sol og vind - i likhet med mange andre dagaktive sommerfugler. Den 27.06. var det aktivitet fram til ca. kl. 19 på kvelden så lenge undersøkelsene pågikk, men dette var en spesielt varm dag med 24 grader sent på ettermiddagen. Besøket ved den kjente lokaliteten Myren camping - Litj-Fale den 23.07. ga ikke resultat til tross for at arten ble observert 16.06. og 10.07.2018 av andre. Dette viser at arten ikke er lett å påvise om man ikke treffer riktig med tidspunkt i sesongen. I tillegg må det være gode værforhold med temperatur opp mot eller over 20 grader, ikke for mye vind, og helst sol. Hvis bestanden i tillegg er liten blir den ekstra lett å overse.

Man må derfor anta at det er noe mer av arten i de kjente kommunene i Møre og Romsdal enn det som er kjent til nå.

Habitater og skjøtsel

Stor bloddråpesvermer flyr stort sett i åpent terreng der det er blomsterrike enger (Artsdatabanken 2018).

Vertplanter angis å være diverse erteplanter. Det er i 2018 notert sittende individer på fuglevikke, tiriltunge, skogvikke og rødkløver, og ellers på rødknapp (se forsida) mm. Ingen observasjoner ble gjort på gjerdevikke, gulflatbelg eller skogflatbelg som også fantes i lokalitetene.

De viktigste habitatene i Sunndalen er snørasenger (T16 i NiN), seminaturlige enger (slåtte- og beitemarker, T32 i NiN) og veikanter (T40 i NiN). Den sterkeste tilbakegangen både i Norge og internasjonalt har vært i seminaturlige enger. I Sunndal er arten kjent fra slåttemarker på Flåøya. I andre deler av fylket er den funnet i et par slåttemarker i Romsdalen i Rauma kommune, og i 2018 også i Kleivgardene i Oppdal nær grensa til Sunndal. Siden arten i 2018 ikke ble gjenfunnet i slåtteengegene på Flå, kan man spørre seg om rådene i skjøtelsesplanene med årlig slått i slutten av juli/begynnelsen av august kan være en årsak til tilbakegang. Skjøtselsslått ble satt i gang i regi av Flåøyas venner (senere med tilskudd fra Miljødirektoratets ordning for slåttemarker) rundt 2002. Larvene kan være avhengig av vertsplantene sine lenger utover i sesongen enn til slåttetidspunktet, og de kan eventuelt bli negativt påvirket av selve slått som medfører kjøring med tohjula slåmaskin, tråkk og raking. Bør slått være senere, eller bør lokaliteten ikke slås hvert år? Temaet er diskutert med Miljødirektoratet v/Dordi Kjersti Mogstad som er ansvarlig for oppfølging av handlingsplanen for utvalgt naturtype slåttemark. Her er man oppmerksom på problemet og har bestilt en utredning om skjøtsel av kulturlandskap i forhold til insekter, som skal komme ved utgangen av 2018.

Veikanter langs større veier slås årlig, oftest to ganger. Den tidlige slått, gjerne i begynnelsen av juni, vil fjerne en del av de næringsplantene og blomstene som disse insektene er avhengige av. Det ville derfor trolig være en stor fordel om en del veikanter kunne slås bare én gang, og da sent i sesongen slik at plantene får blomstre ferdig og insektlarver får spise seg ferdige og gjøre seg klare for overvintring. Veistrekningen Litj-Fale-Snøva slås bare én gang sent i sesongen på grunn av menmosyne-sommerfuglen som er påvist her (Oddvar Hanssen, NINA, pers. medd.).

Snørasenger er gjerne mer eller mindre stabilt åpne som følge av årlige snøras. Tidligere ble disse beitet i Sunndalen, men det skjer ikke lenger. Det er derfor flere lokale kilder som mener at snørasengene f.eks. på Orheiman ved Sunndalsøra forbuskes og gror igjen fordi man ikke lenger har denne kombinasjonen av snøras og beiting. I tillegg vil klimaendringer kunne påvirke hyppighet og styrke av snøras, da særlig i lavlandet. Hvis nedbøren faller mindre som snø, vil også de prosessene som holder skogen og buskene unna bli svakere. Orheiman og flere andre rasmarker i Sunndalen er noe såpass spesielt som boreonemorale (varmekjære) snørasenger (Moen 1998). Det synes sannsynlig at disse i dag er vesentlig mer forbusket enn tidligere, noe som også støttes av Oddvar Hanssen, NINA (pers. medd.). Få dalfører i Norge har så store arealer av plante- og insektrike snørasenger helt ned i lavlandet som Sunndalen. Stor bloddråpesvermer burde derfor her ha en mulighet til å overleve på kort sikt i disse rasmarkene om de ikke gror igjen for fort. Endringer i disse rasmarkene burde ha vært overvåket.

BILDER

Alle foto er tatt av John Bjarne Jordal.

Stor bloddråpesvermer fotografert i slåttemark på Flåøya, Sunndal 01.07.2006. Arten har fem røde flekker på forvingene, men disse kan variere noe i form og størrelse. Viktig i forhold til andre arter er at den midterste flekken nær forkanten av vingen er tilnærmet rund.

Seksflekket bloddråpesvermer fotografert ved Hatthaugane i Aukra kommune 11.07.2011. Arten har seks røde flekker på forvingene. Den er i hovedsak utbredt langs kysten nord til Lofoten.

Fjellbloddråpesvermer ved Raubergshytta i Sunndal 14.07.2016. Denne har også fem røde flekker, men de er mer avlange, og vingene er mer gjennomsiktige. Arten påtreffes helst på snaufjellet og i fjellbjørkeskogen.

Slåttemarka Linåkeren på Flåøya («slåttemark 1» i skjøtselsplanene). Her ble stor blodråpesvermer funnet av rapportforfatteren sammen med elever fra Sunndal 13. juni 2002, gjenfunnet 01.07.2006 og 08.07.2010 (Hanssen 2010). Tross tre besøk i 2018 ble arten ikke observert.

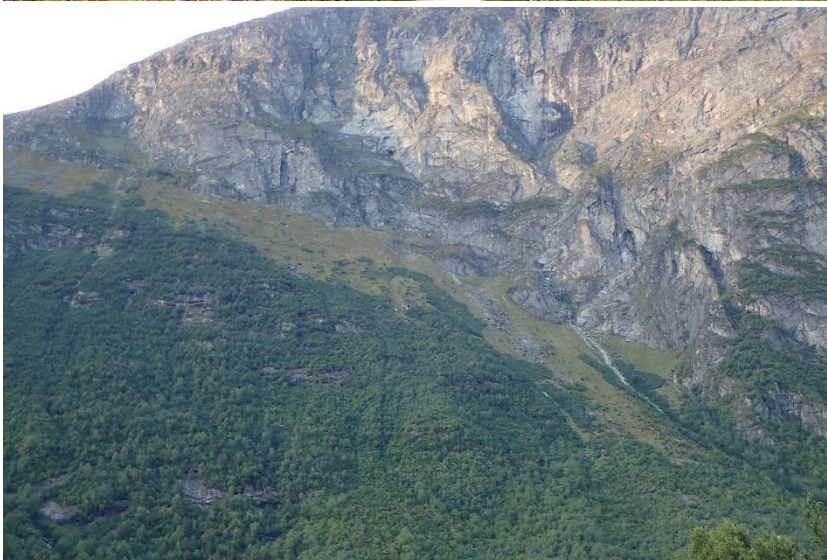
Snørasmarkene i Orheiman ved Sunndalsøra er rike insektlokaliteter. Heller ikke her ble arten gjenfunnet.

Tiriltunge er en antatt viktig næringsplante for larvene. I rasmarkene i Sunndalen (slik som her i Orheiman) er det mye tiriltunge.

Fra de solvendte snørasengene under Hoåsnebbba, med utsikt oppover Sunndalen. Her ble stor bloddråpesvermer sett mange steder opp til ca. 530 m o.h. Til venstre fuglevikke som også er en antatt viktig næringsplante for larvene.

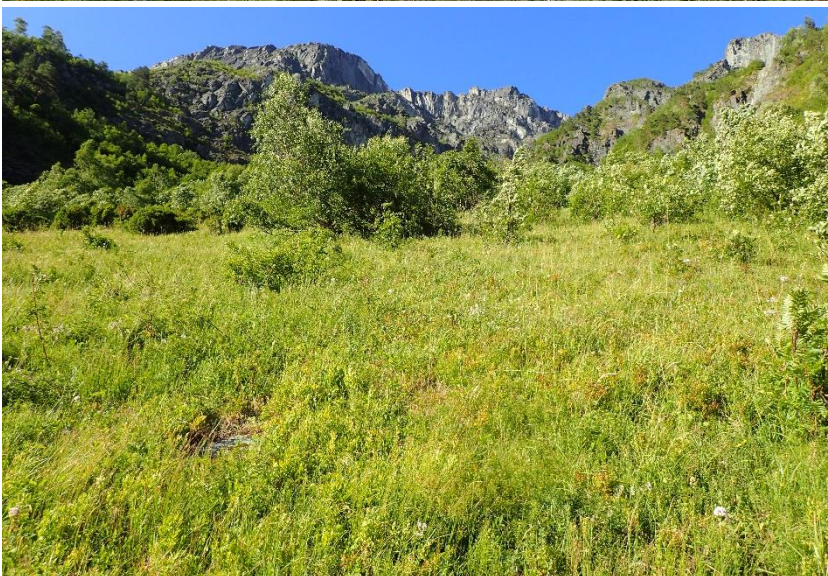
Snørasengene under Hoåsnebbba sett fra avstand. Sunndal er en nasjonalt sett viktig kommune for snørasenger i lavlandet, og denne lokaliteten er blant de største i dalen. De er naturtypekartlagt og ligger i Naturbase med verdi B (viktig). Funn av stor bloddråpesvermer i 2018 gir grunnlag for å sette verdien opp til A (svært viktig).

Stor bloddråpesvermer sittende på fuglevikke i snøraseng under Hoåsnebbba.

Urterike veikanter ved Myren camping mellom Fale og Snøva. Her er det funnet stor bloddråpesvermer flere ganger, også i 2018, men ikke av rapportforfatteren. Besøket 23.07. kan ha vært for seint i sesongen.

Snørasenger i Gravemsura ovenfor skytebanen på Gravem. Her ble stor bloddråpesvermer sett mange steder. Mesteparten av lokaliteten ligger i Gjørahaugen naturreservat.

Hjellskrøu er en mektig rasvifte på Gravem, den ligger innenfor Gjørahaugen naturreservat. I snørasengene ble det sett mye stor bloddråpesvermer 27. juni, en varm kveld med 24 varmegrader. Basert på kikkertobservasjoner antas at bestanden var mange hundre, kanskje mer enn ett tusen individer.

Fra nedre del av snørasengene i Hjellskrøu, med stor bloddråpesvermer svermende rundt på alle kanter.

Parrende stor bloddråpesvermer sittende på hvitmaure, fra nedre del av snørasengene i Hjellskrøu.

Fra slåttemarkene på Jenstad. Ett eller annet sted her ble stor bloddråpesvermer fanget 19.07.1949. Dette er lenge siden, men gårdene har flere intakte slåttemarkar, så arten kan fortsatt finnes her selv om den ikkje ble funnet i 2018.

KILDER

- Artsdatabanken 2015. Norsk rødliste for arter. <http://www.artsdatabanken.no/Rodliste>. Sitert 17.11.2018.
- Artsdatabanken 2018. Arter på nett. Stor bloddråpesvermer. <https://artsdatabanken.no/Widgets/144689>. Sitert 17.11.2018.
- Artsdatabanken & GBIF 2018. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no/> Sitert 17.11.2018.
- Jordal, J. B. 2004. Et gløtt inn i Sunndalsnaturen – en kartlegging av viktige naturtyper. Sunndal kommune, rapport. 262 s.
- Hanssen, U. 2010a. Skjøtselsplan for Flåøya, slåttemark 1, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.
- Hanssen, U. 2010b. Skjøtselsplan for Flåøya, slåttemark 2, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.
- Hanssen, U. 2010c. Skjøtselsplan for Flåøya, slåttemark 3, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.
- Hanssen, U. 2010d. Skjøtselsplan for Flåøya, slåttemark 4, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.
- Miljødirektoratet 2018. Naturbase. www.kart.naturbase.no. Sitert 17.11.2018.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Vesterbukt P. 2017a. Skjøtselsplan for Flåøya, slåttemark 1, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.
- Vesterbukt P. 2017b. Skjøtselsplan for Flåøya, slåttemark 2, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.
- Vesterbukt P. 2017c. Skjøtselsplan for Flåøya, slåttemark 3, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.
- Vesterbukt P. 2017d. Skjøtselsplan for Flåøya, slåttemark 4, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.
- Aarvik L., Hansen L.O. & Kononenko V. 2009. Norges sommerfugler. Håndbok over Norges dagsommerfugler og nattsvermere. Norsk entomologisk forening, Naturhistorisk museum, Oslo. 432 s.